

Hana Kalábová: *Materiály k popisu inarijské sámštiny*

Bakalářská práce. Praha: FF UK, 2017.

Posudek vedoucího.

Předkládaná práce se věnuje inarijské sámštině, dosud málo popsanému a ohroženému uralskému jazyku, kterým mluví asi tři sta mluvčích na severu Finska. Cílem práce bylo shromáždit dosud publikované materiály o jazyku a na jejich základě pomocí metod gramatické analýzy připravit vlastní podklady, které budou východiskem pro navazující terénní výzkum (plánovaný jako gramatický výzkum založený primárně na jazykové elicítaci).

Bakalářská práce je členěna celkem do sedmi kapitol, v nichž se odráží výše stanovený cíl. První kapitola krátce představuje téma práce, druhá kapitola seznamuje čtenáře se sociolingvistickou situací inarijských Sámů, třetí kapitola uvádí přehled shromážděné dosud publikované literatury o jazyce; stěžejní částí je čtvrtá kapitola, v níž autorka na základě výše uvedené literatury i primárních pramenů a vlastních analýz uvádí přehled gramatiky inarijské sámštiny od fonologie po syntax (včetně typologického úvodu do jazyka), aby identifikovala oblasti, na které bude potřeba se dále zaměřit; další dvě kapitoly odkazují právě na budoucí výzkum: v páté kapitole je nejprve představena elicitační metoda, v šesté kapitole pak autorka ukazuje postup tvorby elicitačního dotazníku v oblasti modality; sedmá kapitola práci uzavírá shrnutím výsledků a výhledem dalšího výzkumu.

Hodnocení

Při hodnocení práce je třeba vyjít ze širšího kontextu. Studentka si zvolila téma, v němž ve vysoké míře dokázala propojit znalosti a dovednosti jak z bakalářského studia obecné lingvistiky, tak ze studia finského jazyka a reálií. Znalost finštiny byla pro tuto práci důležitá jak v rovině odborné, tak v rovině praktického zvládnutí jazyka: (i) finština je kontaktním jazykem inarijských Sámů, a tedy i jazykem, v němž může probíhat jazyková elicítace, (ii) finština je zároveň uralským jazykem, vzdáleně příbuzným s jazyky sámskými, některé gramatické vzorce tedy historicky sdílejí, (iii) s tím souvisí naopak přecenění tohoto pohledu, totiž že gramatické kategorie inarijské sámštiny byly dosud v literatuře hojně popisovány (někdy nevhodně) v kontrastu s finštinou, (iv) ve finštině byla publikována většina dosavadních studií o inarijské sámštině. V obecné rovině umožnilo studium obecné lingvistiky studentce dívat se na jazyk z mezijazykové analytické perspektivy, zatímco znalosti finštiny a finské lingvistiky tento pohled usměrňovaly. Studentka všechny tyto aspekty ve své práci úspěšně reflektovala.

Autorka v bakalářské práci jasně prokázala schopnost odborné lingvistické práce, zejména: (i) zorientovala se v anglicky a finsky psaných zdrojích (seznam čítá více než 40 položek) i v primárních pramenech publikovaných pouze v inarijské sámštině, (ii) předvedla schopnost provádění vlastních jazykových analýz (autorka podle zdrojů samostatně analyzovala řadu originálních tvarů, které pak uváděla ve standardizované formě interlineárního překladu), (iii) ukázala připravenost vytvářet gramatické koncepty pro další navazující výzkum. Zde musím zdůraznit důležitý aspekt: ačkoliv v počátcích psaní práce se studentka jen nesměle odchylovala od terminologie a (často nevhodných) konceptů publikovaných studií, brzy si osvojila kritický přístup a analýzy měnila a doplňovala na základě vlastních pozorování. Také je třeba vyzdvihnout, že studentka velmi aktivně reagovala na kritické připomínky vedoucího a kooperativně se zapojovala do společných konzultací s cílem precizovat vlastní výstupy.

V přehledu gramatiky v čtvrté kapitole zůstala nutně řada míst, která zůstávají analyticky nejasná (například sémantika participiálních a gerundiálních tvarů, jejich vztah k syntaxi vedlejších vět; řada syntaktických a pragmatických témat je zcela nezpracovaných, derivační

morfologie). Při hodnocení lze jistě uvažovat o tom, že některé části gramatiky mohly být i podle dosavadních zdrojů zpracovány více do hloubky nebo že mohly být prezentovány přehledněji. Touto kapitolou však byla položena solidní základní šablona, kterou může studentka cíleným výzkumem dále doplňovat a měnit. V páté kapitole autorka adekvátně představuje elicitaci metodu i její rizika. V šesté kapitole pak na základě odborné literatury ilustruje na oblasti modality proces tvorby dotazníku. Zde autorka jasně ukazuje své myšlenkové postupy a reflektuje rizika elicitace. Znalost finské gramatiky je pro úspěch elicitace klíčová. Závěrečná kapitola ukazuje připravenost autorky ve výzkumu dále pokračovat, zmiňuje tvorbu dotazníku i možnost kontaktu s výzkumníky v Oulu.

Práce je přehledně strukturována na kapitoly a oddíly, hojně mezi nimi odkazuje. Nechybí úplný seznam zkratk. Text je psán srozumitelně, někdy však až na samé hranici jednoduchosti, kdy nejsou dostatečně naplněny principy aktuálního členění a koheze textu (text působí částečně rušivě kvůli nepoužívání spojovacích prostředků a nevhodným tematickým posloupnostem; i v této oblasti však autorka dokázala nedostatky v průběhu psaní výrazně omezit). Citování, odkazování i uvádění tabulek a příkladů zcela odpovídá moderním standardům kladeným na odborný text. Výrazně vyzdvihují velké množství ilustrativních příkladů s interlineárními překlady, které práci zpřehledňují a zajišťují její srozumitelnost širokému lingvistickému publiku. Práce obsahuje jen drobné typografické nepřesnosti.

Otázky do diskuse:

Jak byste postupovala (budete postupovat) při dalším výzkumu derivačních prostředků?

V souvislosti s tím, co je uvedeno v závěru práce, jaký plán máte pro výzkum inarijské sámsštiny v nejbližším období (například co hodláte podniknout do konce roku 2017)?

Vzhledem ke všemu výše uvedenému práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.

Jan Křivan, 5. 9. 2017